

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка**

Кафедра педагогіки та психології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

освітньо-професійна програма Психологія

Кременець, 2021

Методичні рекомендації до виконання курсових робіт з ОП Психологія.
Кременець, 2021 р., 17 с.

Розробники:

Ярошук М.В., старший викладач кафедри педагогіки та психології,
кандидат психологічних наук.

Долга Т.О., старший викладач кафедри іноземних мов та методики їх
навчання, кандидат психологічних наук.

Заблоцький А. Р., викладач кафедри педагогіки та психології.

Робочу програму навчальної дисципліни схвалено на засіданні кафедри
педагогіки та психології.

Протокол від 31 серпня 2021 року № 1.

Завідувач кафедрою

В. В. Терпелюк

ВСТУП

У процесі професійної підготовки бакалаврів-психологів здійснюється не тільки теоретичне навчання, яке спрямоване на засвоєння навчальних дисциплін, але й закладаються навички дослідницької діяльності. Базовою основою формування фундаментальних навичок такої діяльності є написання курсових робіт – як проміжний підсумок оволодіння основами теоретичних знань і методами емпіричного дослідження.

Згідно ОП Психологія курсова робота є обов'язковим компонентом підготовки здобувачів вищої освіти, які навчаються за першим (бакалаврським) рівнем, яка виконується на III курсі (V-VI семестри, 3 кредити ЄКТС) з однієї із навчальних дисциплін: Загальна психологія / Вікова психологія з практикумом / Соціальна психологія.

Виконання курсової роботи передбачає формування професійних компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.

ЗК 4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

СК 1. Знання категоріально-понятійного апарату психології.

СК 2. Вміння самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 3. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 4. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК 5. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Програмні результати навчання:

ПР1. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Ілюструвати прикладами закономірності та особливості функціонування та розвитку психічних явищ.

ПР4. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР5. Здійснювати реферування наукових джерел, обґрунтовувати власну

позицію, робити самостійні висновки.

ПР6. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР7. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, вміння дотримуватися процедури дослідження.

ПР8. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР9. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії, формулювати розгорнутий аналіз та тези досліджень.

ПР10. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР11. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

Курсова робота – це навчально-дослідне завдання для студента з проблематики психологічних дисциплін, що вивчаються у межах нормативних курсів. Курсова робота може мати теоретичне чи емпіричне спрямування. Теоретичне спрямування курсової роботи не повинно обмежуватись реферуванням літературних джерел, а бути самостійним аргументованим викладом матеріалу відповідно до сформульованої мети. Здобувачі вищої освіти повинні опанувати способами відбору, групування та узагальнення інформації, знаходити невирішені проблеми у досліджуваному полі, дискусійні питання та підходи до окремих проблем, визначати ступінь достовірності інформації, яка міститься в літературних джерелах, її доказовість. Курсова робота емпіричного спрямування містить процедуру та результати емпіричного дослідження.

Мета виконання курсової роботи:

- Розширення, закріплення та систематизація теоретичних знань у галузі психології.

- Формування здатності збирати, аналізувати та узагальнювати отримані теоретичні та емпіричні дані.

Виконання курсової роботи передбачає: формулювання теми роботи, визначення об'єкта та предмета дослідження, опрацювання літературних джерел, організацію та проведення емпіричного дослідження, аналіз отриманих результатів, самостійне формулювання висновків, оформлення результатів згідно з існуючими критеріями та вимогами.

Тематика курсових робіт відповідає напрямам досліджень, науковим зацікавленням керівників робіт.

Написання курсової роботи вимагає самостійного та поглибленого вивчення навчальної й спеціальної літератури з обраної та узгодженої з науковим керівником теми. Курсова робота повинна відповідати кваліфікаційним вимогам щодо її змісту та оформлення. Структура курсової роботи демонструє логіку

зв'язків між явищами та феноменами, які описуються: зміст (план), вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури.

Вимоги до структури й оформлення курсових робіт розроблено на основі нормативних документів щодо вимог до такого типу робіт.

1. КЕРІВНИЦТВО КУРСОВИМИ РОБОТАМИ

Наукове керівництво здійснюється науково-педагогічними працівниками кафедри, які викладають лекційний курс із дисциплін, з яких рекомендовано написання курсових робіт і полягає у консультуванні студента з питань вибору теми, складання плану, підбору літератури, а також контролі самостійності та вчасності підготовки роботи.

Після підготовки та представлення курсової роботи на кафедру науковий рівник надає на неї відгук, який включає аналіз позитивних та негативних сторін роботи, недоліків у оформленні, самостійність та характеристику студента як майбутнього фахівця; перевіряє та оцінює роботу.

Оцінювання курсових робіт передбачає врахування таких чинників:

- відповідність темі дослідження;
- відповідність системі загальних вимог до організації наукового дослідження (логіка і послідовність дослідження, теоретична обґрунтованість одержаних даних, всебічність, об'єктивність, наявність базової або авторської концепції);
- якість захисту (його логічність і доказовість, переконливість відповідей на задані запитання, рівень володіння матеріалами дослідження);
- відповідність загальним вимогам до такого типу дослідження.

2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи складається з таких етапів:

1-й етап – вибір теми курсової роботи. Кафедра психології та педагогіки щороку формулює орієнтовний перелік тем курсових робіт з тих дисциплін, які передбачені навчальною програмою. Темі курсових робіт затверджуються на засіданні кафедри. Науковий керівник призначається (за бажанням студента або за рішенням кафедри) наказом ректора.

Тему студенти обирають самостійно, керуючись переліком, який наведено у рекомендованій тематиці. Перш ніж визначитись з темою дослідження, необхідно ознайомитись з наявністю літератури, ступенем розроблення цієї тематики. Обравши тему курсової роботи, студент опрацьовує літературу (першоджерела, монографії, посібники тощо), складає план дослідження і узгоджує його з керівником.

Обираючи тему, слід враховувати її актуальність та новизну, можливість проведення запланованих досліджень у конкретних реальних умовах за час, відведений на виконання роботи.

2-й етап – складання плану курсової роботи. План курсової роботи

складається студентом та погоджується з науковим керівником на основі ознайомлення з літературними джерелами щодо обраної теми. Планом передбачається вступ; 3-4 ключових, взаємопов'язаних, розміщених у логічній послідовності розділи, в яких повинна бути розкрита сутність обраної теми; висновки.

3 - й етап – добір та вивчення літератури. Пошук літературних джерел повинен охоплювати як публікації попередніх років, так і найсучасніших, а також оприлюднені результати з досліджуваної проблематики у періодичних виданнях. Пошук у мережі Інтернет дає змогу отримати найновішу інформацію про стан вивченості проблеми та про головні напрямки сучасних досліджень.

Доцільно із самого початку готувати список використаних джерел згідно з вимогами щодо оформлення. Поглиблене вивчення підібраної літератури доцільно починати з розгляду найновіших публікацій, оскільки в них висвітлюються останні досягнення в галузі теорії та практики. Решту літератури вивчають у порядку, зворотному до хронологічного.

4-й етап – написання та оформлення роботи. Зібраний на попередньому етапі матеріал класифікується, систематизується та опрацьовується відповідно до послідовності пунктів плану курсової роботи; у разі необхідності підбирається додаткова інформація. До курсової роботи слід включати лише ретельно підібрані та цілеспрямовано опрацьовані матеріали. На цьому ж етапі проводяться розрахунки, обґрунтовуються пропозиції, формулюються висновки, підбираються ілюстрації (схеми, графіки, таблиці) та здійснюється редагування. У процесі редагування поліпшується стиль викладення матеріалу, переробляються окремі частини тексту, вдосконалюється формулювання фраз, перевіряються орфографія та пунктуація, усуваються архаїзми та мовні штампи. У тексті курсової роботи слід уникати частого повторення однакових слів, замінюючи їх синонімами. Четвертий етап завершується оформленням курсової роботи згідно із вимогами.

5-й етап – захист курсової роботи. Виконана курсова робота у встановлений термін здається студентами на кафедру і перевіряється на автентичність (не менше 50%) за допомогою інструментів протидії порушенням академічної доброчесності, відповідальність за яку несе науковий керівник. У відгуку наукового керівника відмічаються позитивні сторони та недоліки курсової роботи, робиться висновок про можливість допуску роботи до захисту. Якщо науковий керівник дає позитивний відгук, курсова робота допускається до захисту. Терміни та графік захисту робіт встановлюються кафедрою. Напередодні захисту студент отримує курсову роботу для ознайомлення з відгуком та своєчасної підготовки відповідей на зауваження, які у ньому містяться.

3. ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

.Курсова робота містить структуру:

- Титульна сторінка
- Зміст
- Вступ

- Основна частина
- Висновки
- Список використаних джерел
- Додатки

Обсяг курсової роботи – 25-30 сторінок комп'ютерного тексту на аркуші формату А4.

Курсова робота має бути зброшурована, акуратно і грамотно оформлена.

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаної літератури, додатків.

Зміст роботи.

Зміст повинен містити всі структурні розділи курсової роботи, але не більше трьох, з зазначенням нумерації сторінок (перша сторінка не нумерується).

Вступ.

У вступі розкривають актуальність і ступінь вивченості досліджуваної проблеми, аргументують доцільність проведення досліджень. Вступ містить загальну характеристику роботи за такими елементами: актуальність теми, мета і завдання дослідження, гіпотеза дослідження, його об'єкт і предмет, перелік використаних методик, опис вибірки досліджуваних.

Актуальність теми – важливість досліджуваної проблеми, її соціальна та соціально-економічна значущість. Вступ містить обґрунтування актуальності теми роботи в сучасних соціальних, політичних та економічних умовах розвитку України, визначення основних проблем, альтернативних концепцій, невирішених питань в психології.

Мета як запланований результат відображає спрямованість досліджень і за змістом відповідає темі роботи. Формулюючи мету, не варто писати “Вивчення...”, “Дослідження...”, оскільки ці слова відповідають засобу досягнення мети, а не самій меті.

Гіпотеза дослідження – основне припущення щодо очікуваних результатів роботи. Результати досліджень можуть підтверджувати сформульовану гіпотезу, підтверджувати її частково або спростовувати висунуте припущення. Те, що висунута гіпотеза (або гіпотези) не підтвердилися результатами дослідження, не вважається помилкою курсової роботи!

Об'єкт дослідження – явище або процес, які обрано для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта, це – певна частина чи аспект об'єкта, які безпосередньо досліджуються.

Смислова точність і лаконічність є головними вимогами до формулювання мети, гіпотези, об'єкта та предмета дослідження. Слід пам'ятати, що назва теми повинна відповідати меті роботи, містити предмет.

Об'єктом дослідження може бути процес, окремі аспекти розвитку і функціонування та/чи явище психологічної дійсності, на вивчення якого спрямовано дослідження. Об'єктом дослідження не може бути людина.

Предмет дослідження – якийсь аспект, частина об'єкту, його особливості, специфіка заявленого об'єкту. Чітка постановка певної проблеми дозволяє студенту зосередити увагу на її вирішенні і не відволікатися на другорядні питання. Тому курсова робота повинна мати конкретно визначену мету.

Для досягнення мети формулюються локальні завдання дослідження, які у сукупності являють собою комплексне вирішення проблеми. Завдання курсового дослідження виступають інструментальними засобами реалізації цілей. Кількість завдань у курсовій роботі зазвичай 2-4:

- завдання формалізуються у назвах розділів та пунктів курсової роботи,
- перше завдання пов'язане з уточненням та методологічним обґрунтуванням сутності явища, яке вивчається,
- друге завдання пов'язане з аналізом стану об'єкта дослідження,
- третє та четверте завдання пов'язане з розглядом сутності предмета дослідження та представленням результатів емпіричного дослідження.

У даній частині курсової роботи вказуються методи дослідження, що підтверджує об'єктивність виконуваного аналізу та наукову обґрунтованість висновків, які містить робота. Методи дослідження визначаються після формулювання гіпотези з урахуванням специфіки поставлених завдань. В узагальненій формі можна виділити групи методів дослідження: методи теоретичного дослідження (абстракція та конкретизація, індукція та дедукція, аналіз та синтез, порівняння, класифікація, узагальнення); організаційні – методи збору та систематизації інформації про предмет дослідження; емпіричні – експериментальні, психодіагностичні тощо, методи обробки даних – кількісні та якісні. Необхідно окреслити коло літературних джерел, джерел статистичної або звітної інформації, нормативних та законодавчих актів, які було використано при проведенні дослідження студентом.

Слід пам'ятати, що обрані методи та методики мають відповідати меті та гіпотезі дослідження.

Наприклад, для розв'язання поставлених завдань застосовувались такі методи:

- аналіз наукової літератури вітчизняних та зарубіжних дослідників;
- метод порівняльного аналізу,
- практичне вивчення (емпіричне дослідження)
- спостереження, анкетування, індивідуальна бесіда,
- систематизація, порівняння, зіставлення здобутих фактів, узагальнення результатів дослідження,
- методи математичної статистики.

В курсовій роботі слід визначити теоретичну та практичну значущість: вказати, де можна буде використати отримані дані, які фахівці можуть бути зацікавлені у результатах дослідження.

Слід також указати вибірку учасників дослідження та базу дослідження; позначити структуру курсової роботи, вказуючи на основні складові роботи, наявність ілюстраційного матеріалу.

Обсяг вступу, зазвичай, складає дві-пять повні сторінки. Основна частина містить:

- огляд літератури з досліджуваної проблеми;
- виклад методологічного підходу;
- опис головних методів, організації та процедури дослідження;
- опис отриманих результатів дослідження;
- аналіз отриманих результатів.

Основна частина складається з кількох розділів.

Розділ 1.

Розділ 2.

Розділ 3.

У першому розділі подають огляд літератури з досліджуваної проблеми. Кожен розділ повинен мати назву. Студенти, які вперше пишуть курсову роботу, часто прагнуть назвати цей розділ, що містить огляд літератури, “Теоретична частина”.

Теоретична сторона проблеми, наведеної в першому розділі, повинна продемонструвати рівень знань студента, його ерудицію у зазначеній галузі та стати інструментом для розв’язання поставлених у роботі завдань. Доцільним є висвітлення сучасного стану розробленості цього питання (проблеми, ідеї тощо). Автор курсової роботи повинен проаналізувати всі концепції, провести порівняльну роботу, визначити спільні елементи, і показати відмінні моменти.

Бажано ілюструвати текст графічними матеріалами: схемами, графіками, діаграмами тощо.

Хоча цей розділ справді є теоретичним, необхідно сформулювати його назву, яка б відбивала сутність того, про що йдеться.

У другому розділі наводять методологічне обґрунтування та процедуру проведення емпіричного дослідження.

Другий розділ також повинен мати назву. Помилкою є назва розділу “Практична частина”.

Розділ може містити підрозділи й пункти. Підрозділи називають. Пункти повинні мати назви.

У другому розділі подають обґрунтування застосування методик дослідження та окремих методів, які застосовувалися у процесі роботи; наводять детальний опис експерименту із розглядом його етапів та їхньої послідовності; детальний опис вибірки учасників дослідження. Широко відомі методики не потребують детального опису, а опитувальники чи анкети, які адаптує автор курсової роботи, повинні бути подані в додатках.

У третьому розділі подають аналіз результатів емпіричного дослідження. У процесі написання наукової дослідної роботи слід чітко дотримуватися етичності та конфіденційності як стрижневих принципів психологічного дослідження. Категорично неприпустимо називати прізвища досліджуваних осіб під час обговорення результатів чи наводити їх у таблицях із результатами досліджень, а також подавати будь-яку інформацію, на підставі якої можна ідентифікувати

досліджуваних.

Результати досліджень наводять у зведених таблицях. Ці таблиці слід подати у додатках.

Студент має бути готовий показати заповнені бланки опитування із результатами власного дослідження на вимогу наукового керівника чи комісії. Таблиці мають бути зрозумілими читачам, назви змінних у таблицях слід вказувати так, щоб читач міг розуміти, про що йдеться. Аналіз отриманих результатів виконують із застосуванням методів статистичного опрацювання результатів, які обираються відповідно до мети, завдань і специфіки дослідження.

Кожний розділ починають з нової сторінки. Назви розділів друкують великими буквами жирним шрифтом посередині рядка, крапку після номера розділу і назви розділу не ставлять.

Зміст курсової роботи повинен бути добре структурованим, внутрішньо логічно побудованим, являти собою цілісне й закінчене дослідження.

Висновки

У висновках коротко формулюють результати, отримані у процесі роботи, викладають головні наукові та практичні результати досліджень, аргументуючи кількісними та якісними показниками, зазначають, наскільки підтвердилися робочі гіпотези. Висновки повинні інформувати про досягнення мети дослідження і виконання конкретних поставлених завдань.

Висновки являють собою тезове лаконічне викладення основних результатів, досягнутих у роботі. По суті, окремі фрагменти висновків дають відповідь на ті завдання, які сформульовано студентом у вступі до курсової роботи. Необхідно уникати ускладнюючих оборотів, зайвих слів та речень, які не мають змістового навантаження. Обсяг висновків повинен становити три повних сторінки.

Додатки курсової роботи містять:

- таблиці аналізу даних програми SPSS;
- таблиці проміжних цифрових даних та інші таблиці;
- інструкції щодо проведення дослідження;
- інструкції та методики, застосовані в процесі виконання роботи;
- сценарії тренінгів;
- ілюстрації тощо.

Захист курсової роботи

Останнім етапом роботи студента над курсовою роботою є прилюдний його захист. Студент має захищати прорецензовану роботу після усунення недоліків, що мали місце у оформленні роботи, та після доопрацювання змістових її недоліків. Оцінка курсової роботи у значній мірі залежить від вміння студента представити основні результати дослідження, від глибини пізнання суті проблеми та орієнтації у питаннях, що виникають у членів комісії під час захисту у межах проблеми, що розглядається.

4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги

1. Титульний лист курсової роботи оформляється відповідно до додатку 1.
2. Заголовки структурних частин друкуються симетрично до змісту великими літерами: ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ 1, ВИСНОВКИ, РЕЗЮМЕ та інше.
3. Заголовки підрозділів друкуються з абзацу маленькими літерами (крім першої літери), крапка не ставиться. Відстань між заголовком і текстом: 2–3 інтервали.
4. Кожний розділ необхідно починати з нової сторінки.

Оформлення сторінок

- Поля: вгорі, внизу - 2 см, зліва – 3 см, справа – 1 см.
- Абзац: починається з 5-го знаку.
- Шрифт: Times New Roman, 14 пунктів; інтервал між рядками: 1,5.
- Нумерація сторінок подається арабськими цифрами без крапки у правому верхньому куті. На титульному аркуші (перша сторінка) номер не ставиться.

Вписувати в текст курсової роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, пастою тільки чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного тексту.

До загального обсягу курсової роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів курсової роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини курсової роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини курсової роботи, нумерують звичайним чином.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад:

«2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Оформлення ілюстрацій

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) необхідно подавати у курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно у межах

розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Оформлення таблиць

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис “Таблиця” із зазначенням її номера.

Над таблицями симетрично друкуються назви, які друкуються великими літерами. Над назвою таблиці у правому верхньому куті подаються напис “Таблиця” із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо в розділі є лише одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

Формули

Формули у курсовій роботі нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Загальні правила цитування і посилання на використані джерела

При написанні курсової роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали, результати з яких наводяться у курсовій роботі, або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена курсова робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з’ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише у тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання.

Посилання у тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1; 3; 7] ...» чи ...[3, с. 7], чи ...[12; 34; 52, с. 14-19; 64, с. 21-23] або професор З. Карпенко [24, с.115-116] стверджує, що... При наведенні цитати необхідно вказати у круглих дужках автора роботи, рік її видання та сторінку, наприклад (З. Фройд, 1985:102).

Якщо відомості з того чи іншого джерела чи видання отримані автором не самостійно, а запозичені з інших джерел, то необхідно вказати джерело запозичень:

Цитовано за:... Наводиться за:..

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Посилання на блоги, популярні інтернет-ресурси допускається тільки у рамках контент-аналізу, але не в якості теоретичної основи.

Слід пам'ятати, що наукові публікації можуть бути різних жанрів та видів: підручник, посібник, монографія, стаття, тези доповіді, автореферат дисертації, дисертація, довідникова література, словники, енциклопедії. Виконуючи курсове дослідження студенти можуть орієнтуватись на використання таких форм наукової продукції, але робота не повинна носити компіляційного характеру.

Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв тощо.

Завдяки цьому можна уникнути повторних перевірок, вставок пропущених відомостей.

Список використаної літератури оформлюється за алфавітним порядком перших авторів або назв наукових джерел. (див. додаток 2.).

Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані. Література іноземними мовами наводиться у кінці бібліографії також у алфавітному порядку.

Особливу увагу слід приділити оформленню посилань на використані джерела.

Посилання слід робити з дотримання відповідних правил. Так, якщо по тексту не має цитати, то посилання можна робити наступним чином:

у квадратних дужках: одне джерело: [2], два джерела: [2, 3], декілька джерел, які розміщені по порядку: [6-12], посилання на використану літературу з прямою цитатою: [3, с.56-76], у разі посилання на декілька авторів: [3, с.56- 76; 5, с. 12]. Такі посилання, зазвичай робляться в кінці речення.

Посилання на джерело, яке має сумнівне авторство або воно є неопублікованим або незавершеним – не припустимо.

Посилання слід робити при переказі, викладі думок автора своїми словами, при подачі інформаційного матеріалу, фактажу або результатів досліджень інших авторів за наведеним вище зразком.

При цитуванні матеріалу необхідно: взяти цитату в лапки і послатись на використане джерело, вказавши сторінки (див. зразок вище). Слід пам'ятати, що наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, а подається відповідне посилання.

Список використаних джерел подається після висновків і переддодатками та

оформлюється відповідно до бібліографічного опису – ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» (Бюлетень ВАК України № 3, 2008 р., с. 9-13). Нумерація джерел виставляється вручну, джерела іноземною мовою розміщується після джерел поданих державною мовою (кирилицею).

Додатки

Робота може містити допоміжний матеріал, який дозволить краще сприйняти поданий в курсовій роботі матеріал, їх слід розміщати в додатках. Це можуть бути зразки протоколів дослідження, інструкції та методики, розрахунки, таблиці з допоміжними даними, ілюстрації та інший матеріал.

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті курсової роботи.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках курсової роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої – симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток_» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2. – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

5. ВИМОГИ ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Курсова робота перед прийняттям рішення щодо її захисту, має пройти перевірку на академічний плагіат. Контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти при виконанні курсових робіт здійснюється науковими керівниками. Рівень оригінальності курсових робіт, необхідних для допуску цих робіт до захисту, має бути не менше 50%.

Здобувач вищої освіти може оскаржити результати перевірки його роботи на академічну доброчесність не пізніше ніж за два тижні до початку семестрової атестації.

Перед подачею на перевірку керівникові здобувач вищої освіти має самостійно перевірити кваліфікаційну роботу на академічний плагіат за допомогою безкоштовних програм чи Інтернет-сервісів.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

«Відмінно» (90 – 100 балів – «А»). Курсова робота виконана на достатньому високому науково-методичному рівні у відповідності до зазначених критеріїв; під час захисту здобувач вищої освіти демонструє глибоке знання теоретико-практичних засад досліджуваної проблеми, вільно володіє матеріалом

дослідження; доказово коментує окремі аспекти наукової роботи, у якій чітко прослідковується власна концепція автора та конкретні його пропозиції; допущені неточності оперативно усуває; проявляє себе як самостійний і перспективний пошуковець.

«Добре» (82 – 89 балів – «В»). Тема курсової роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині дещо поверхово проаналізовано літературні джерела з дочисліджуваної проблеми; загалом новизна та практичне значення розкрито; в повній міці використано додаткові інформаційні матеріали; у курсовій роботі мають місце окремі зауваження в рецензії; доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на питання членів комісії загалом правильні; робота оформлена згідно чинних вимог.

«Добре» (75 – 81 бал – «С»). Загалом, тема курсової роботи розкрита, хоча є несуттєві недоліки, зокрема в теоретичній частині поверхово проаналізовано джерельна база; елементи новизни та практичного значення чітко не розкрито; мають місце окремі зауваження; доповідь логічна, відповіді на питання членів комісії загалом правильні; робота оформлена відповідно до чинних вимог, хоча містить несуттєві стилістичні огріхи.

«Задовільно» (67 – 74 бали – «D») – зміст і захист курсової роботи свідчить про допустимий рівень підготовки наукового дослідження, разом із тим у ньому чітко не прослідковується загальна концепція дослідження або окремі її аспекти; на теоретичному та методичному рівні робота потребує доопрацювання, хоча загальний зміст свідчать про можливість подальшого її удосконалення; причини виявлених під час вивчення змісту курсової роботи та його захисту недоліків автор може пояснити або частково виправити їх під час свого виступу; оформлення курсової роботи загалом відповідає чинним вимогам, хоча містить стилістичні огріхи.

«Задовільно» (60 – 66 бали – «E»). Тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістового характеру; нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер; методики емпіричної частини підібрано невдало, добір ілюстративних матеріалів не завжди обґрунтований; заходи і пропозиції роботи містяться в теоретичному розділі, обґрунтовані непереконливо; рецензія, відзив містять окремі зауваження; доповідь прочитана за текстом; відповіді на питання членів комісії правильні або повні; є зауваження щодо оформлення роботи.

«Незадовільно» (1 – 59 балів) – курсова робота до захисту не допускається, оскільки подана науковому керівнику на перевірку або на будь-який подальший етап проходження з порушенням термінів, встановлених регламентом; виконана не самостійно; структура не відповідає вимогам; зміст роботи не розкриває її теми; недбало оформлена.

Курсова робота після захисту в установленому порядку зберігається на кафедрі протягом 3 років, після чого списується.

Рекомендована література

Базова

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
3. Добронравова І. Філософія та методологія науки : підручник для вищ. навч. закладів. К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. 223 с.
4. Єріна Л. М., Захожай В. Б. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. К. : Знання, 2004. 74 с.
5. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Форум, 2004. 156 с.
6. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 142 с.
7. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні — інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. К. : Грамота, 2005. 448 с.
8. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206с.
- 9 . Мазур, О. В. Основи наукових досліджень : посіб. для студ. ВНЗ філологічних спеціальностей. Вінниця : Нова Книга, 2013. 119 с.
10. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Д. В. Чернілевський, М. І. Томчук, О. А. Дубасенюк та ін. ; за ред. Д. В. Чернілевського. 3-тє вид., перероб. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2012. 363 с.
11. Морозова, Т. В. Основи наукової діяльності : навч. посіб. Ч. 1. Підготовка, написання й оформлення наукових робіт. Чернівці : ЧНУ, 2011. 248 с.
12. Мокін Б. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
- 13 Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення // Авт. колектив: В. Л. Пілюшенко, І. В. Щербак, Е. І. Словенко. К. : «Лібра», 2004. 175 с.
14. Науково-дослідна робота в закладах освіти / Укл. Ю. О. Туранов, В. Л. Урусський. Тернопіль, 2001. 186 с.
15. Основи наукових досліджень : науково-допоміжний бібліографічний показник / Уклад: І. О. Железняк, В. В. Косенко ; ред. В. В. Косенко. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. 284 с.
16. Приклади оформлення використаних джерел: відповідно до Нац. стандарту України ДСТУ 8302:2015 / ВД «Академ періодика» НАН України. Київ, 2016.
17. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі. К. : Знання, 2003. 98 с.
18. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 254 с.

19. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень. К.: Форум, 2000. 152 с.
 20. Сисоєва С. Я. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях. Луцьк, 2009. 460 с.
 21. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник. К. : «Знання», 2005. 142. с.
 22. Тормоса Ю. Г. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 74 с.
 24. Філіпепко А.. С. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій. К. : Академвидав, 2004. 193 с.
 25. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : «Видавничий Дім Слово», 2003. 225.с
 26. Шейко, В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник для студ. ВНЗ 6-е вид., випр. і доп. К. : Знання, 2008. 310с.
 27. Ятницька-Позднякова О. Б. Основи наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. К. : Фенікс, 2005. 115 с.
- Допоміжна
28. Мірошніченко, О. В. Інноваційні педагогічні технології як предмет сучасних наукових досліджень. Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2013. Вип.42. С.181–186.
 29. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. К., 2001. 347 с.
 30. Хриков, Є. М. Педагогічні умови як складова наукових знань : освіта – ХХІ століття. Шлях освіти. 2011. № 2(60). С.11–15.
 31. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. : Вид. 2-ге, допов. / за ред. проф. Д. В. Чернілевського. Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.
 32. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності . підручник. К. : Знання-прес, 2002. 295 с.

Інтернет ресурс

1. Кодекс наукової етики. Проект. К. : Українська федерація вчених; Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України, 2005. 8 с. URL.: www.semynozhenko.net/ufv/files/kod_etiki.dok.
2. Методи науково-педагогічного дослідження. URL.: pidruchniki.com/.../metodi_naukovo-pedagogichnogo_dosli
3. Логіка процесу наукового дослідження. URL.: http://pidruchniki.com/1597012260992/dokumentoznavstvo/logika_protsestu_naukovogo_doslidzhennya#335
- 4 Основи науково-педагогічних досліджень.URL.: bahmat.at.ua/MET_NAUK_DOSL/S.VYGOVSJKA_POSIBNYK.pdf